

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

ohlédnutí za pěti lety činnosti

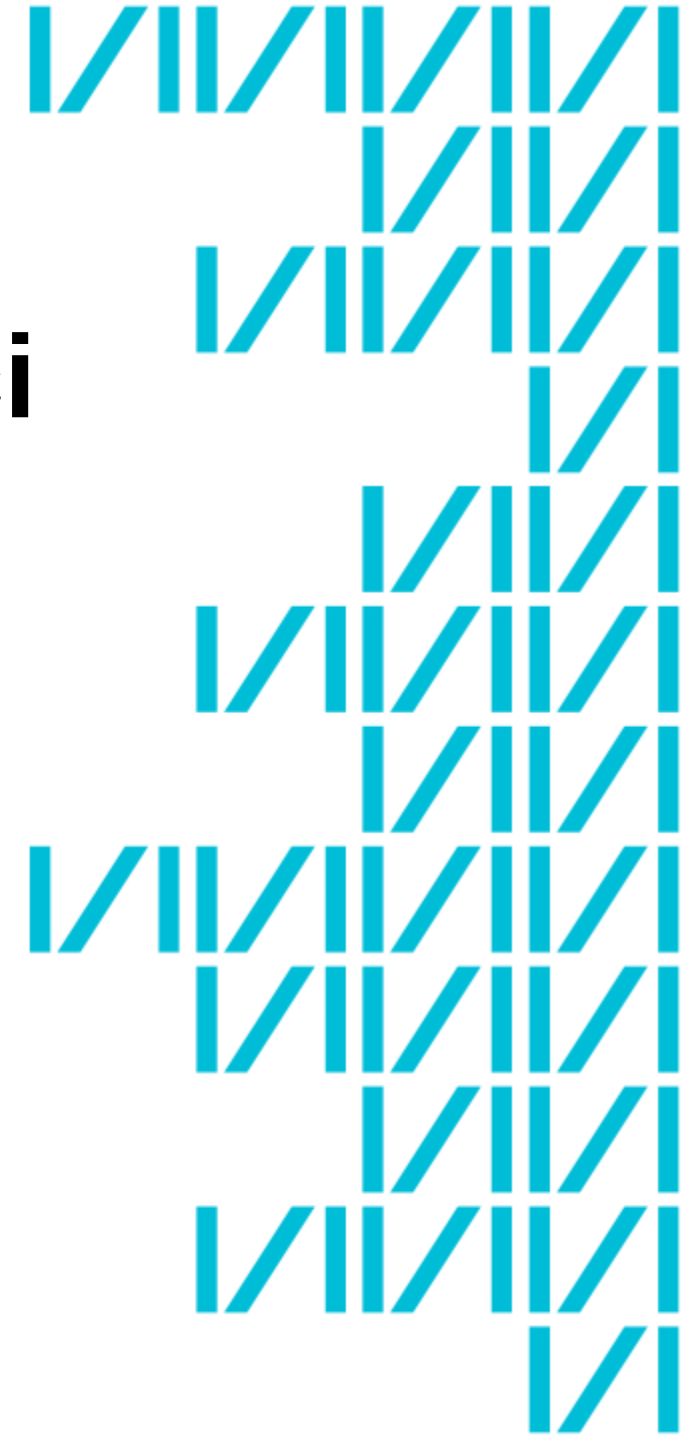
Konference Architektura knihoven

Liberec, 6. 6. 2025

Mgr. Lenka Dostálová

Moravská zemská knihovna v Brně

Lenka.Dostalova@mzk.cz

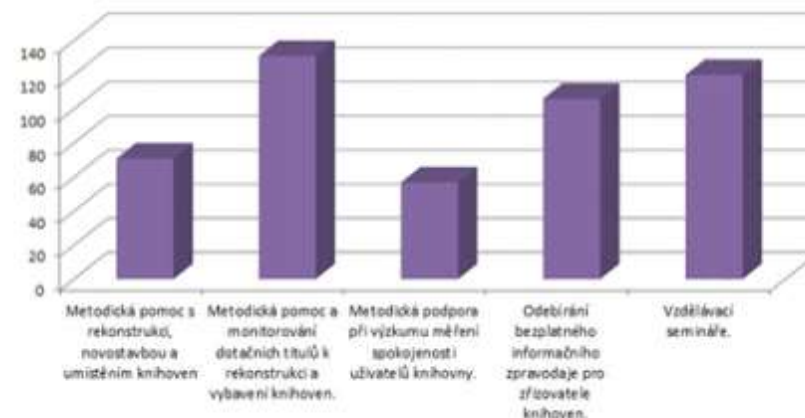
Východiska – co předcházelo vzniku

- ❑ **2016** – analýza prostorového zjištění a stávajícího stavu (NK, MZK, NIPOS)
- ❑ **Průzkum prostorového a technického vybavení knihoven ČR**
 - v 1/3 dotázaných knihoven neproběhla v posledních dvaceti letech žádná investiční akce ani obnova interiéru...
 - v malých knihovnách (v obcích do 5 000 obyvatel) chybí zejména prostory pro základní výpůjční služby...
 - nejhorší situace pro práci s dětmi je v obcích do 5 000 obyvatel (41 %)
- ❑ **2017** – dotazníkové šetření v krajích mezi zřizovateli knihoven (MZK)
 - **Cíl:** zjistit preferované oblasti zájmu k činnosti plánovaného metodického centra

3 důvody pro průzkum

- ❑ Mohou být knihovny kulturní, vzdělávací a kreativní centra obcí?
- ❑ Knihovny a jejich provozovatelé
 - Zamyslet se nad současným stavem knihovny
 - Uvědomit si nedostatky, problémy, možnosti
 - Zamyslet se nad budoucností knihovny
- ❑ Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2016 – 2020
 - Vytvořit metodické centrum pro výstavbu knihoven v MZK
 - Zjistit současný stav a trendy ve výstavbě knihoven
 - Zjistit slabé stránky, priority
 - Navrhnout dotační program na podporu výstavby knihoven: MK ČR, kraje

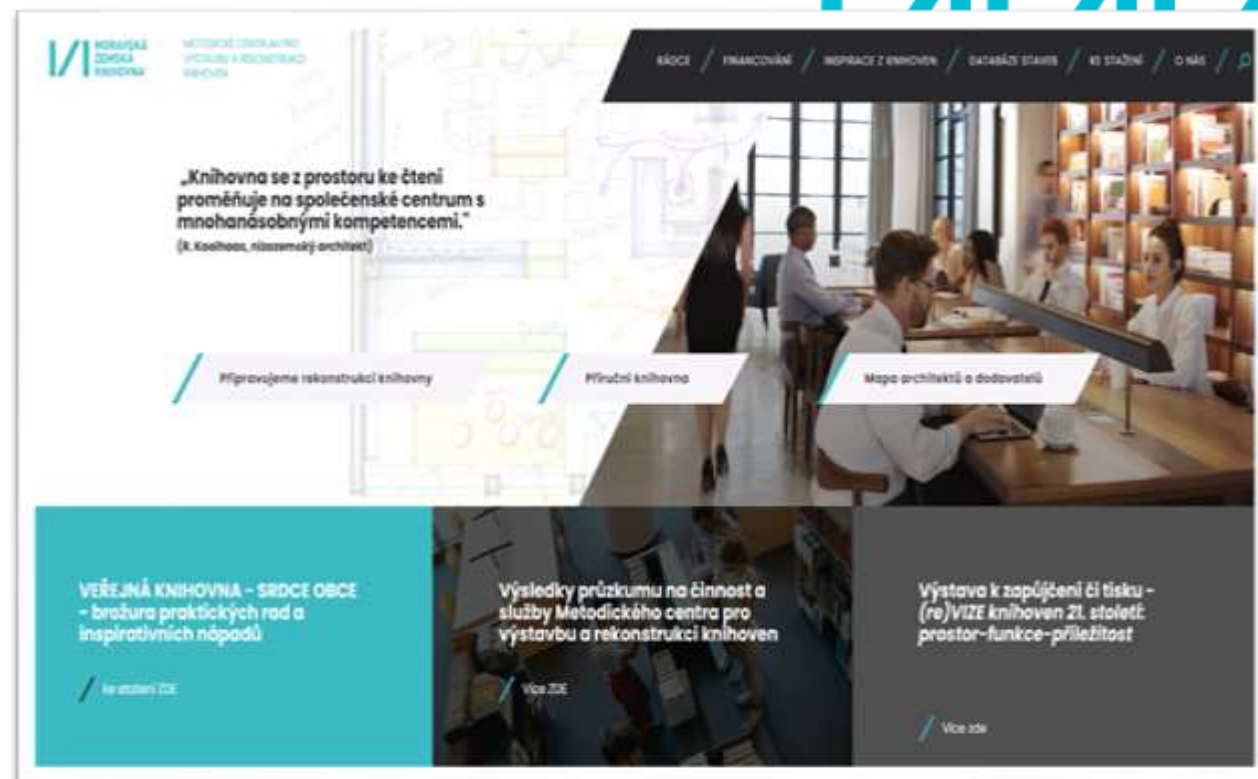
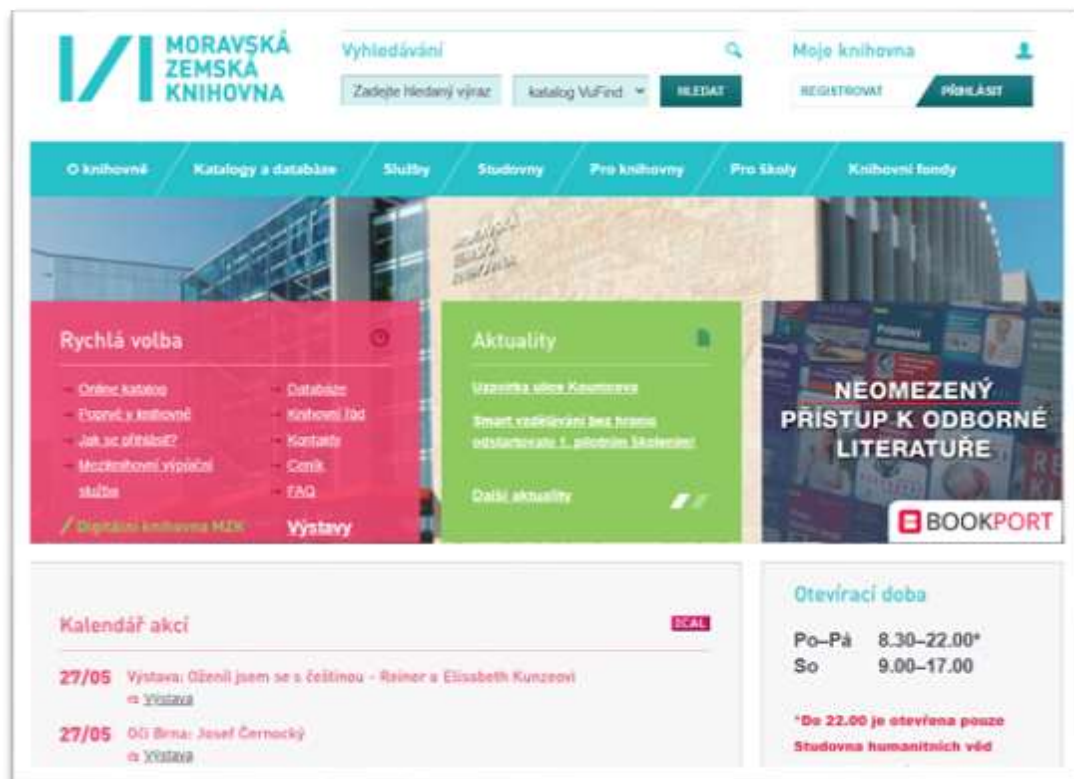
Z uvedené nabídky činnosti centra označte okruhy, o které byste měli zájem

2018

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven (VISK1)

<https://mcvrk.mzk.cz/>

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

Poskytuje:

- ☐ konzultace a metodické poradenství
- ☐ přehled dotačních titulů
- ☐ kontakty na architekty, dodavatele
- ☐ databáze knihoven a příklady dobré praxe
- ☐ metodické dokumenty
- ☐ [příruční knihovna](#)
- ☐ semináře, workshopy
- ☐ Web: <https://mcvrk.mzk.cz>

JSME S VÁMI JIŽ 7 LET
MCVRK.MZK.CZ

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

METODICKÉ CENTRUM PRO VÝSTAVBU
A REKONSTRUKCI KNIHOVEN

CO MŮŽETE NAJÍT NA NAŠEM WEBU?

- 90+ NÁVRHŮ INSPIRATIVNÍCH KNIHOVEN
- 15 MATERIÁLŮ KE STAŽENÍ
- 90 PUBLIKACÍ K ZAPŮJČENÍ
- 353 KNIHOVEN V DATABÁZI STAVEB
- 135 ČLÁNKŮ O VÝSTAVBĚ A ARCHITEKTUŘE KNIHOVEN
- 4 4X ROČNĚ NEWSLETTER

2019

Konference Architektura knihoven

(10. valná hromada SKIP, Praha)

2019

Architektura a role knihoven v současnosti (konference) (MK Písek)

Program

- Soutěž o návrh na dostavbu Jihočeské vědecké knihovny (Vodák M.)
- Sdílení prostor na příkladu rekonstrukce MK Veselí nad Moravou (Ondračka I.)
- Tématika knihoven ve vzdělávání architektů (Kratochvíl J.)
- Design služeb (Štefek T.)
- Knihovna v prostoru a místě (Janošková K.)
- Architektonická soutěž na rekonstrukci interiéru knihovny (Kratochvíl R.)
- Komentovaná prohlídka MK Písek

2019 - 2020

Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven

Standard pro postupy rekonstrukce knihoven

Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven

Mgr. Lenka Dostálová
Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová

Realizační výstup v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2019–2023 na základě „Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace (Moravská zemská knihovna v Brně) na léta 2019–2023“ financované MK ČR

Moravská zemská knihovna
Brno 2019

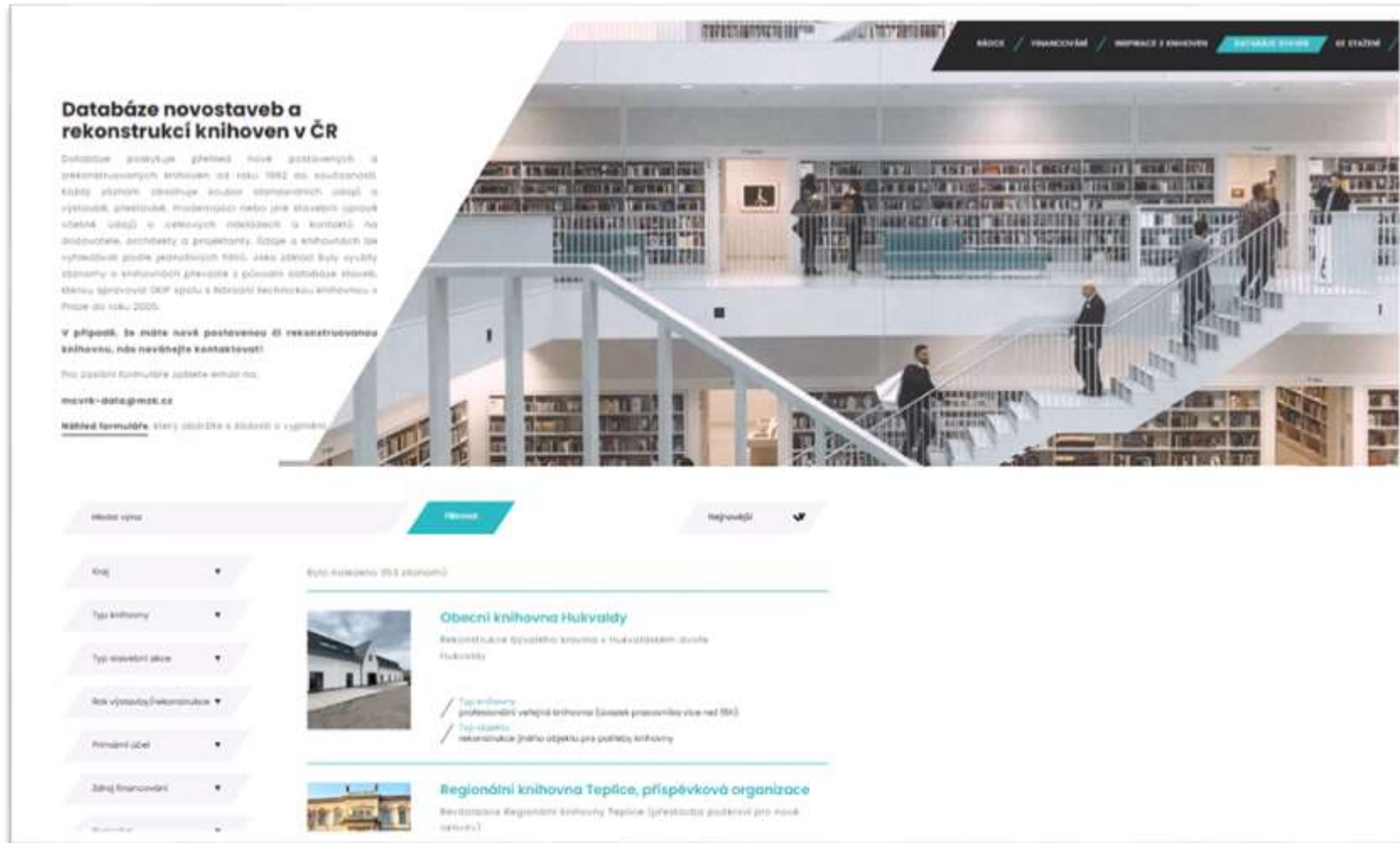
Standard pro postupy rekonstrukce knihoven

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení doporučených postupů a parametrů pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi do 40 tisíc obyvatel

2021

Databáze novostaveb a rekonstrukcí v ČR

Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR

Dokladem poskytnutí přehledu nové postavených a rekonstruovaných knihoven od roku 1992 do současnosti, každý zprůměrně obsahuje souhrn stavebních údajů a výsledků, přehledů, modernizací nebo jiné stavební úpravy včetně údajů o zelebných opatřeních a kontextu na pozemcích, architekty a projektanty, údaje o knihovně a vyhledávání podle jednotlivých částí, jakožto byly využity stanovy o knihovně přehledu s původní databází Hukvaldy, kterou spravoval ÚKOP spolu s Národní technickou knihovnou a Právní do roku 2006.

V případě, že máte nové postavené či rekonstruované knihovny, nás neváhejte kontaktovat!

Pro zasílání informací můžete využít:

mvnrb-data@mkz.cz

Veškeré formuláře slouží k získání a získání a vyhledání.

Hledat výraz **Knihovna** **Najít novější**

Kraj **Typ knihovny** **Typ stavby** **Rok výstavby/rekonstrukce** **Příjemce** **Zdroj financování**

Bylo nalezeno 253 záznamů

Obecní knihovna Hukvaldy
Rekonstrukce obecní knihovny v Hukvaldách (dříve Hukvaldy)
Typ knihovny: obecní knihovna (základní pracovní síla nad 100)
Typ stavby: rekonstrukce (jiná opatření pro původní knihovny)

Regionální knihovna Teplice, příspěvková organizace
Rekonstrukce regionální knihovny Teplice (převážně podléhá pro nové knihovny)

2022

(re)ViZE knihoven ve 21. století : prostor-funkce-příležitost výstava

2022

Jak na prostory knihoven (seminář)

(MZK Brno, Knihovna města Ostravy, NK Praha)

PRAKTICKÝ SEMINÁŘ

Jak na prostory knihoven

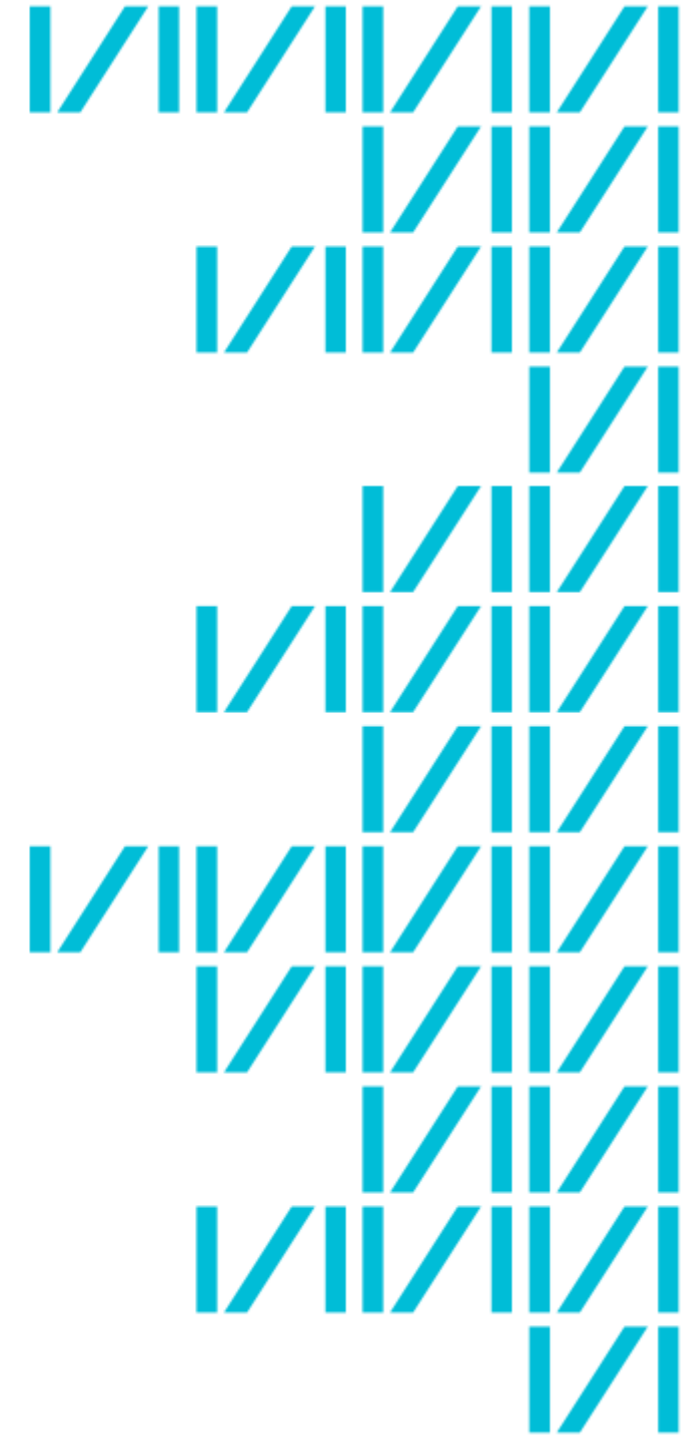
BRNO 12. DUBNA 2022
OSTRAVA 4. KVĚTNA 2022
PRAHA 18. KVĚTNA 2022

Mgr. Lenka Dostálová
Metodické centrum pro
výstavbu a rekonstrukce
knihoven
Moravská zemská knihovna
Brno

**Ing. arch. Radmila
Velechnovská**
RAAN atelier, s.r.o.

PhDr. Vít Richter
Národní knihovna
České republiky

PhDr. Marie Šedá
Národní knihovna
České republiky

2023

Veřejná knihovna – srdce obce (brožura)

Brožura
pro knihovníky
a zřizovatele

VEŘEJNÁ KNIHOVNA
SRDCE OBCE

POMŮŽEME vám proměnit knihovnu v místo, kde budete účtovat náš životní styl.
PŘÍKLADY: vaše informace, jak na přípravu rezervační knihovny nebo při výstavě knih.
UŽIJEME: knihovnický a úřednický prostor přestavby a společně s komunitou v práci.
PŘÍKLADY: (fotografie) budování veřejné knihovny a přechodové možnosti, k tomu patří

„PLÁNOVAT
PROSTORY
KNIHOVEN
ZNAMENÁ
PŘEDVŠÍM
PLÁNOVAT
PRO LIDÍ“
J. A. MACDONALD

❶ KNIHOVNA VZDĚLÁVÁ, BAVÍ
a spojuje komunitu v obci
Knihovna je veřejný prostor – fyzický i virtuální.
Veřejné knihovny jsou:
• zdroj informací – místem ke studiu, vzdělávání a k podpoře členství,
• volnočasovým centrem – místem pro workshopy, kreativní dílny,
• dětské hry, diskuse a kulaté stoly, přednášky, filmové kluby, koncerty,
• místo pro občanské spolky, průzkumné přírodní látky, turistická
informační centra, mateřská či národní centra atd.,
• místem k setkávání – otevřeným a bezpečným prostorem pro
všechny, místem společenské komunikace, ke sdílení, inspiraci
a vstupu nových, zajímavých věcí,
• alternativou ke komerčnímu trávení volného času,
• místem spolupráce – strategický partner obce, komunitní centrem
a prostor s lokální identitou.

CO PŘINÁŠÍ KNIHOVNA OBCE
aneb NOVÉ MOŽNOSTI

❷ MÍSTO PRO KNIHOVNU
si obvykle vybrat nemůžete, ale kdyby
• knihovna je nejvíce v centru obce, ale v relativně klidném prostředí
• důležitý je dostatek parkovacích míst pro auta, kola a dostatek
volného místa před vchodem do knihovny (předprostor),
• velký přístavek jsou venkovní prostory: terasy, letní zahrady,
altánky nebo komunitní zahrady,
• BEZBARIÉROVÝ PŘÍSTUP je podstatnou úroveň služeb i prostorů,
• mezi knihovny někdy sdílí budovu s jinými místními institucemi,
což zvyšuje frekvenci návštěvnosti.

KAM S NÍ?
aneb UMÍSTĚNÍ KNIHOVNY V OBCE

PŘEDPROSTOR NENÍ CHODBA,
ale venkovní prostor před budovou
• je vstupním místem – propaguje knihovnu, její služby a aktivity,
• navrhuje ho architekt současně s celou knihovnou,
• zřetelné označení budovy nápisem KNIHOVNA tvoří grafický
spolu s rozpočtem a grafickým vzhledem knihovny.
CO ZDE NAJDEME: stojany na žebříky, lavičku, venkovní
nástenku knihovny, podle možnosti budovy i elektronickou nástenku,
výkladce, bibliobox, knihobox.

PŘEDPROSTOR
aneb PŘED VSTUPEM DO KNIHOVNY

2023

Multifunkční knihovna v obci – jak ji vybavit a uspořádat (seminář)

(MZK Brno)

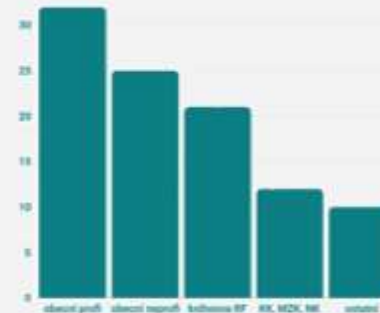

2024

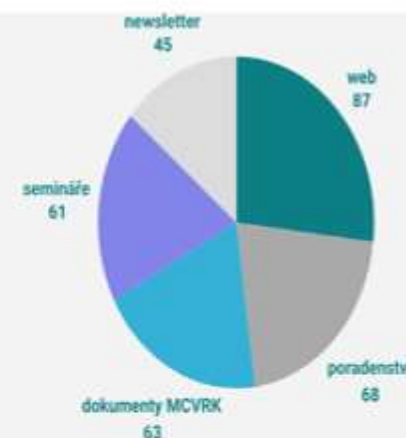
Průzkum spokojenosti – činnost MCVRK

- Průzkumu se zúčastnilo 350 pracovníků a zřizovatelů knihoven.
- Nejčastěji se jednalo o pracovníky veřejných obecních profesionálních a neprofesionálních knihoven v menších obcích a městech do 10 tis. obyvatel.
- Jedna pětina respondentů naopak pracuje v knihovnách ve velkých městech nad 40 tis. obyvatel.
- Nejčastěji se do průzkumu zapojili vedoucí a ředitelé/ředitelky knihoven (37 %) a řadoví pracovníci (31 %).
- Průzkumu se účastnili také starostové/starostky obcí (5 %).

- Nejvíce využívanou službou jsou webové stránky, které využívá 87 % respondentů, z toho 22 % pravidelně.
- Poradenství využívá celkově 68 % respondentů, nejčastěji v občasné frekvenci (33 %).
- Dokumenty, které vytváří MCVRK a poskytuje knihovnám k dispozici, využívá 63 % respondentů, nejčastěji také občas (38 %).
- Další službou jsou semináře, které celkově využilo 61 % respondentů.
- Newsletter Metodického centra využívá 45 % respondentů, z toho 21 % pravidelně.

Poradenství je jednou z nejvyužívanějších služeb Metodického centra. Téměř polovina respondentů využívá pro komunikaci s MCVRK e-mail (49 %) nebo telefon (32 %), případně osobní schůzku (16 %). Nejčastěji knihovny v rámci poradenské služby MCVRK konzultují postup při rekonstrukci knihoven (36 %), problematiku interiérového vybavení knihovny (32 %) případně potřebují kontakty či tipy na architektvy a designery (30 %).

od 2019 - **Knihovna pro 21. století** tvůrčí spolupráce s FA VUT v Brně

Ing. arch. Jan Kratochvíl (FA VUT)

Průběh

- Zimní semestr
- Vertikální ateliér, práce v týmu
- I. část - teoretický úvod (knihovny – historický vývoj, stavební trendy, typy, funkce,...)
- II. část – praktická výuka (návštěvy vytipovaných obecních knihoven v JMK, příprava arch. návrhů)
- Výstupy: architektonické vizualizace a 3D model

Teoretická část

specifický úkol na téma „knihovna“

„Co lze zažít v knihovně“

Kniho.budky

Praktická část studenti v terénu ☺

2019

Návrh pro ObK Vranov nad Dyjí

Concept explanation

INTRODUCTION

The access leads via steps to the main entrance. The handicapped accessible entrance is located next to the main entrance, which leads to the building with a lift.

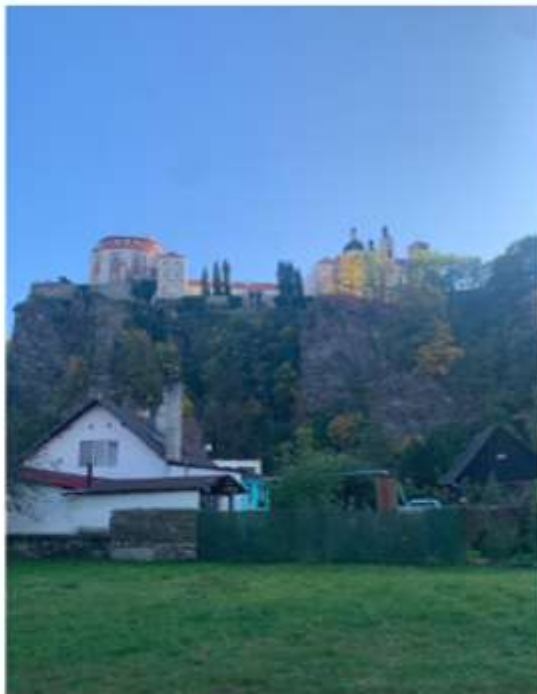
The location of the reception is shifting towards the entrance area, with direct access to the private office. By demolishing the wall between reception and reading room, a large, bright and open I-shaped room is created. Next to the reception there are seats and shelves with magazines and CD's/DVD's. The office is enlarged and contains a private toilet and a kitchenette. The toilets are located in the entrance area and are handicapped accessible.

We put the main emphasis on the use for children. For this reason we are creating a large, open and bright reading room with panoramic windows, mainly for children. The room contains a chill out area in the form of an elevation with seating steps directly in front of the large window. Additionally there are two work tables with PC access. The window sills are also used as seating.

A new large window is being created in the multifunctional room.

Studio - Library Vranov nad Dyjí

VIEW FROM PANORAMIC WINDOW

Prof. Jan Kratochvíl

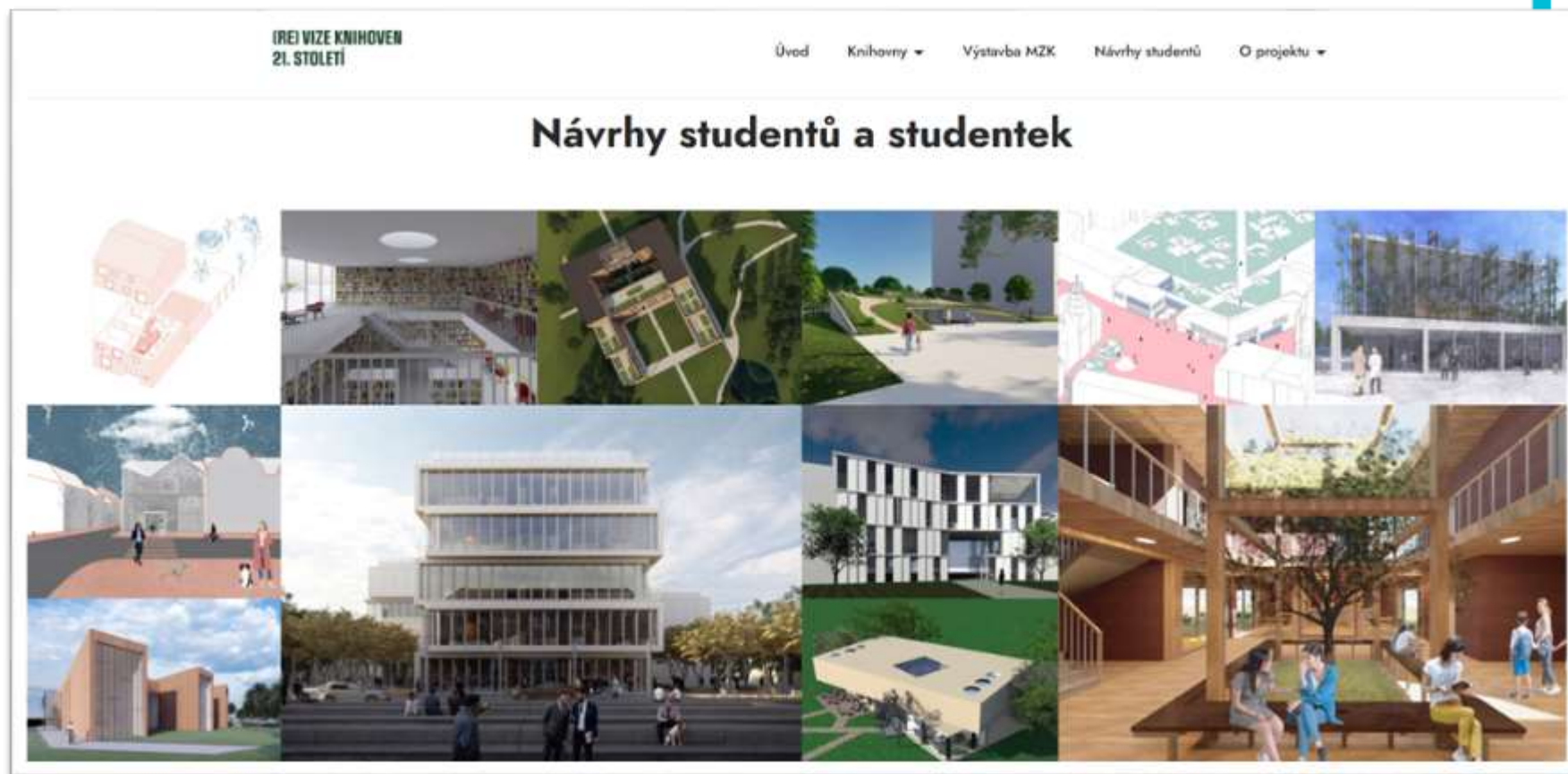
Ziga Kodolčić | Corinna Heller | Anna-Katharina Mathias

2020 - 2021

Návrh ideální knihovny pro město, z něhož pocházím

- Brno
(Husovice, Mendlovo náměstí, Trnitá, knihovna VUT)
- Bučovice
- Čierna Voda (SK)
- Hradec Králové
- Jihlava
- Kutná Hora
- Ostrava-Vítkovice
- Ostravice
- Poprad (SK)

Návrhy pro knihovny

2022

- Břežany
- Jezeřany-Maršovice
- Suchohrdly
- Stošíkovice na Louce

2023

- Drnovice
- Lelekovice
- Mokrá-Horákov
- Znojmo, pob. Loucká

2024

Návrhy pro knihovny

- Hrušky
- Malhostovice
- Popůvky

Výstava

Knihovna pro 21. století : očima studentů fakulty architektury

Vizualizace pro Stošíkovice na Louce

realizace Stošíkovice na Louce

Výhledy a výzvy do budoucna...

- ❑ Aktualizace **Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven**

(pův. vyd. 2012, NK ČR, autoři: PhDr. L. Kurka, PhDr. V. Richter, Atrea, s.r.o., aktualizace novela SZ, doplněno: ergonomie, udržitelnost, exteriéry, vizual, atd.)

- ❑ Aktualizace **metodických materiálů**

- ❑ Standard pro postupy rekonstrukce knihoven ve spolupráci s KI NK ČR

- ❑ **Realizovat průzkum projektů IROP a NPO**

- ❑ Analýza dopadu investic po dočerpání financí DT

- ❑ **Seminář** – sdílení trendů, inspirace,....

**MCVRK pomáhá knihovnám plánovat a měnit se tak, aby byly místem,
kam se lidé rádi vracejí. ☺**

Děkuji za pozornost

Mgr. Lenka Dostálová

Lenka.Dostalova@mzk.cz